

ğini savunurken, Sennett farklılığı olumlayarak, cemaati karşılıklı anlama, tanıma (kabul etme) ve güven duyma çerçevesinde ele alır ve Ricouer'e başvurur. Levinas'ın sorumluluk ve kendine karşı dürüstlük anlayışından hareket eden Ricouer, güveni ontolojik bir temele yerleştirmiştir: "Bana güvenen insanlar olduğu için, davranışlarımdan başkalarına karşı sorumluyum... Güvenilir bir insan olmak için, birilerinin bize ihtiyaç duyduğunu bilmemiz şarttır; bize ihtiyaç duyulması için de Öteki'nin bize muhtaç olması gerekir" (153).

Sennett göre, esnek kapitalizmin saldırısı tam da "bana kimin ihtiyaç duyduğu" sorusunu yanıtızsız bırakmaktadır. Kendisine ihtiyaç duyulmadığını hisseden kişi çevresine tepkisiz hale gelir. Çünkü esneklik uygulamaları, insanın önemli ve başkalarına yararlı olduğu duygusunu baltalar (154). Herkesin zaman ve mekanın "kurban"ları olarak sunulduğu bir ortamda insan karakteri zayıf düşer.

Çalışma boyunca karşımıza çıkan karamsar tasvire karşın Sennett'in, kişilerin birbirlerine ihtiyaç duyarak dünyayla bağlantı kurmalarına ve ancak bu şekilde yaşamlarına yön verebilme iradelerine dayanan karakter anlayışı, mücadeleye kapı aralayacak bir var olma/ var kılma imkânını hâla taşımaktadır. En azından yazar, bireysel ve kolektif düzeyde yön kaybı, yalnızlaştırma ve umutsuzluk üreten bir rejimin meşruiyetini uzun süre koruyamayacağı beklentisini canlı tutmaya çalışmaktadır.

Kaynakça

- Castells, Manuel (2005). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Cilt 1: Ağ Toplumunun Yükselişi*. Çev., Ebru Kılıç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eriksson, Kai (2005). "On the Ontology of Networks." *Communication and Critical/Cultural Studies* 2(4): 305-323.
- Hall, Stuart ve Martin Jacques (1995). "Giriş." *Yeni Zamanlar: 1990'larda Politikanın Değişen Çehresi*. Stuart Hall ve Martin Jacques (der.) içinde. Çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı. 15-25.
- Hardt, Michael ve Antonio Negri (2002). *İmparatorluk*. Çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı.
- Harvey, David (1997). *Postmodernliğin Durumu*. Çev., Sungur Savran. İstanbul: Ayrıntı.
- Kumar, Krishan (2004). *Sanayi Sonrası Toplumdan Post Modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*. Çev., Mehmet Küçük. Ankara: Dost.
- Murray, Robin (1995). "Fordizm ve Post-Fordizm." *Yeni Zamanlar: 1990'larda Politikanın Değişen Çehresi*. Stuart Hall ve Martin Jacques (der.) içinde. Çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı. 46-62.

Manuel Castells'le Söyleşiler

Manuel Castells-Martin Ince (2006)

Çeviri: Ebru Kılıç.

İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

193 sayfa.

Günseli Bayraktutan Sütcü

Günümüzün ünlü sosyal bilimcilerinden Manuel Castells'i dikkat çekici kılan özelliklerinden en önemlisi çalışmalarına da yansıyan geniş ilgi alanıdır. Castells, kimlik, siyaset, teknoloji, kentsel sorunlar ve kent planlaması, işçi hareketi ve başka pek çok konuda eser vermiş ve hangi konuyu ele alırsa alsın çalışmalarını da bu geniş ilgi alanı ve bunu destekleyen birikimle çerçevelemiştir. Castells'in en çok bilinen ve dünyada 20 dile (Çince, Arapça ve Farsça dahil olmak üzere) çevrilmiş olan ünlü *Enformasyon Çağı* üçlemesinin ilk cildi *Ağ Toplumunun Yükselişi* 2005 yılında, ikinci cildi *Kimliğin Gücü* ise 2006 yılında Türkçe'ye çevrilerek İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından okuyucuya sunulmuştur. Kimliğin Gücü ile birlikte raflarda yerini alan bir başka çalışma ise okuyucuya "Castells ile birlikte" bu cildi okuma deneyimini sağlamıştır. Söz konusu çalışma gazeteci Martin Ince'nin Castells'le birlikte hazırlanmış olduğu söyleşi kitabı *Manuel Castells'le Söyleşiler*'dir. Kitabın orijinal baskı yılı 2003'tür ve Castells'le 2002'de aralıklarla yapılan söyleşilerden oluşmaktadır. Kitapta ayrıca ayrıntılı bir biyografi kısmı ve Castells'in ilgi alanının ve üretkenliğinin en önemli kanıtını oluşturan geniş bir bibliyografya da bulunmaktadır.

Martin Ince bu kitapta, Castells'in teorik anlamda ilgi duyduğu pek çok konunun pratikte ne anlama geldiğini örnekler üzerinden tartışmak istemiş ve Castells'in diğer çalışmalarına yönelik bir kılavuzdan daha çok güncel sayılabilecek bazı konular hakkında ünlü sosyal bilimcinin görüşlerini almayı hedeflemiştir.

Kitap toplam sekiz söyleşiden, yani sekiz bölümden oluşuyor. Bölümlerin birincisi, "Manuel Castells: Hayatı ve Çalışmaları" başlığını taşıyor. Bu bölümde temel olarak Castells'in üretimine yansıyan akademik çeşitliliğin nedenlerini öğreniyor ve akademik yaşantısının kimi zaman sürgünleri de kapsayan öyküsünü dinliyoruz. Bu söyleşi bir yandan bir bilim insanının nasıl şekillendiğini anlatan bir öyküye dönüştürken; bir yandan da akademiye yakın okuyucular için çeşitli özdeşimsel yansımaları mümkün kılan bir ayna haline geliyor. Bu bölüm özellikle "akademia"nın kimi değer ve geleneklerinin evrenselliği üzerine düşünmek ve söyleşiye devam etmek için yararlı bir giriş sağlıyor.

İkinci bölüm, "Yenilik/ Yeni Teknoloji, İnternet, Biyoteknoloji, ve Hatta Nanoteknoloji" başlıklı söyleşiden oluşuyor. Bu bölümde kimi kez yeni teknolojinin iş yaşamına etkileri tartışılıyor; kimi kez de bu yeni teknolojilerin toplumsal ve kültürel yapılarla karşılaştığında oluşabilecek ve hâlihazırda olmuş etkilerinden bahsediliyor. Castells bu söyleşide Silikon Vadisi'nden, üniversitelere, hackerlardan, Nokia ve Linux'un kaynağı Finlandi-

ya'ya kadar geniş bir yelpazede enformasyon devrimiyle yeni devrimler arasındaki ilişkiyi ve sonuçları tartışıyor.

"Akışlar Uzamı" isimli üçüncü bölümde Castells kendi deyimiyile "varoluşumuzun teknolojik dönüşümü"nü tanımlayan akışlar uzamı kavramının ne anlama geldiğini tartışıyor. Zihinsel bir kurgu olarak da açıklanabilen bu kavramın belki de en önemli özelliği eşzamanlılığa yaptığı vurgudur. Castells bu söyleşide kendisinin yaptığı bir kuramsal hataya işaret ediyor ve aslında mekânlar uzamının karşısına akışlar uzamı pratiğini yerleştirmenin yanlış olduğunu anlatıyor. Çeşitli örneklerle de bu çıkarımını destekleyen Castells nihai ve kanımca muhalif ve alternatif pratiklerin yersiz/yurtsuz kalmayacağı ümidi ve bilgisini de içeren ve herhangi bir uzamı seçkin bir gruba terk etmeyen sonucunu da şöyle açıklıyor: "...akışlar uzamı ve mekânlar uzamı, ikisi de çelişen toplumsal çıkarların bir ifadesidir" (67).

Kitabın dördüncü bölümü "Toplumsal Hareketlenmeler ve Örgütlenmeler" isimli söyleşinin yer aldığı bölümdür. Bu bölümde Castells yerelliğin önemini vurguluyor ve önemli bir saptama yapıyor. Yerel cemaatlerin çoğunun savunma amaçlı bölgesel siperlerde korunduğunu ancak saldırı söz konusu olduğunda interneti ve olanaklarını devreye soktuğunu söylüyor (71). Kırsal ve yerli olmak arasındaki farkın da altını çizen Castells, örneğin Zapatistaları kırsal bir hareket olarak değil kimliğe dayalı yerel bir hareket olarak tanımlıyor. Castells çoğunluk tarafın-

dan kabul edilen bir gerçeği de bu vesileyle bir kez daha seslendiriyor: "Projeler, protestolar ve kurumsal değişim arasındaki ilişki medyadan geçiyor, tıpkı iletişim sisteminin de toplumsal projeleri ve kamuoyunu birleştirdiği gibi" (74).

Beşinci bölüm, "Kimlik" konusunun ele alındığı söyleşiyi içermektedir. Oldukça karmaşık bir yapıya sahip olan kimlik konusunda Castells yine herkesin katılabileceği bir gözlemi vurgulayarak tartışmayı açıyor: "Dünyanın büyük bölümünde kökleri tarihe ve etnisiteye uzanan kimliklere sahip olma doğrultusundaki eğilim" (80). Castells kimliğin inşa edilebileceğini, ancak eğer işlemek istiyorsa mutlaka tarih ve toplum üzerine inşa edilmesi gerektiğini belirtiyor (81). Castells kimlikler üzerine üç farklı tip geliştiriyor ve bunları da meşrulaştırıcı, direnişçi ve projeci kimlikler olarak sıralıyor (81-82). Kişilerin bu bağlamda anlam bulmak üzere bir kimliği benimseyebileceklerini belirtiyor. Bu bölümde öne çıkan bir diğer nokta ise teknoloji ve kimlik arakesitinde ne tür gelişmeler olabileceğine dair önemli bir konu olan "enformasyon toplumu" kavramının, ortaya çıktığı Japonya'da, savaş sonrasında kurgulanan kimliğin dışlayıcı özelliğinin ağ çağında nasıl bir dezavantaja dönüşmesi doğrultusundaki tartışmadır. Cinsiyete dayalı kimlikler konusunda da Castells, eşitlik ve farklılık fikirlerinin birlikte nasıl düşünülebileceği sorusunu ortaya atıyor. Castells'in önemsendiği bir başka konu ise çocuklardır. Küresel anlamda en dezavantajlı grubun çocuklar olduğunu söyleyen ünlü sosyal bilimci dünya ço-

cuk piyasasının ortadan kaldırılmasına dönük çalışmalar yapılması gerektiğini belirtiyor ve bu konuda da hükümetlerin ihmallerinin olduğunu söylüyor.

"Siyaset ve İktidar" başlıklı söyleşi kitabın altıncı bölümünü oluşturuyor. Castells günümüzde siyasete dönük iki temel ilke ortaya koyuyor: Birincisi ağ toplumunda siyasetin medya siyaseti olduğu, diğeri ise siyaset sanatının her zaman merkezde olduğudur (94). Castells siyasi yozlaşmayı engellemek için siyasetin kamu kaynaklarıyla yapılmasını öneriyor ve ağ mantığının küresel siyasette de işlediğini belirterek en gelişmiş ağ devletinin Avrupa Birliği olduğunu söylüyor. Castells bu bölümde bir diğer önemli vurgusunu, ekonominin diğer bileşenleri gibi hareket eden uluslararası suç ekonomisi üzerine yapmıştır. Ünlü sosyal bilimci bu gibi devasa sorunlarla uğraşmak gerektiğinde de tek tek ulusların bununla baş edemeyeceğini belirterek bunun uluslararası boyutta ele alınması gereken bir sorun olduğunu vurguluyor (111).

Kitabın yedinci bölümü "Castells'in Dünya Turu" isimli söyleşiden oluşuyor. Bu söyleşide Castells, Ortadoğu'dan, medeniyetler çatışması tezine, Japonya'dan, Çin'e, Avrupa ülkelerinin AB dışında yaşam olanakları olup olmadığından, kapitalist Çin'in mümkün olup olmayacağına dair çeşitli soruları ve kimlik, milliyetçilik, demokrasi, sınıf tartışmaları gibi birbirleriyle ilişkili pek çok konuyu ele alıyor. Okuyucu açısından, günümüzde, dünyanın çeşitli coğrafyalarında varolan

gelişmelerdeki ortaklıkları ve bazen de okuyucunun kendi yaşadığı coğrafyaya dair çıkarımlarının ipuçlarını görmek bu dünya turunu keyifli kılıyor.

Son bölüm, "Bir Bilgi Dünyası" ismini taşıyan söyleşiden oluşuyor. Bu bölümde Castells yaşamının büyük bir kısmını geçirdiği üniversitelerle ve eğitimle ilgili görüşlerinden üniversitelere biçilen rol ve on-line eğitime kadar pek çok konuyu tartışarak aktarıyor.

Castells meselelere yaklaşımında geçmiş çalışmalarını da sorgulayarak, aslında çok hızlı değişen ve çeşitlenen toplumsal yapı ve bu yapı içerisindeki hareketliliğe denk gelecek şekilde özenli bakıyor. Bunu yaparken de olumlu ve olumsuz tüm ihtimalleri saklı tutarak konuşmaya dikkat ediyor. Castells söyleşileri bitirirken, çok yankı uyandıran kapsamlı çalışması *Enformasyon Çağı* üçlemesi için şu çıkarımda bulunuyor: "Aslında teknolojik dönüşüm bütün bu değişimin itici gücü olsa da, bulduğum ortak nokta teknoloji değildi. Ağların ve kimliğin çifte mantığıydı" (174). Castells bu çifte mantığı ağların araçsallığı ve kimliğin gücü olarak ortaya koyuyor.

Sonuç olarak, *Manuel Castells'le Söyleşiler* okuyucuya hem çok önemli bir sosyal bilimciyi yakından tanıma olanağı sağlıyor hem de üniversitede bulunan ve/veya araştırmaya yakın okuyucuya yeni çalışma konuları ve farklı açılımlar kazandırıyor. Kitap dünyaca ünlü bir sosyal bilimcinin hepimizi kuşatan ve yaşamlarımızda doğrudan ya da dolaylı

olarak deneyimlediğimiz pek çok konuyla ilgili düşüncelerini, duyarlılıklarını ve kimi kez de yeni tasarımlarını öğrenme fırsatı tanıyor. Kitabın bir söyleşi kitabı olması da okunmasını herkes için keyifli kılıyor. Okuyucu için keyifli ve heyecan verici bir diğer nokta ise Castells'in, diğer ünlü sosyal bilimcilerle (Louis Althusser, Nicos Poulantzas, Alain Tourraine ve Pierre Bourdieu) keşiften öz yaşam öyküsüne Castells'in kendi ağzından tanık olabilmek. Bilinen ve tartışılan konulara yeni ve farklı yaklaşımlar getirerek dolaylı da olsa araştırmacılara çalışma konusu anlamında ilham veren ve tazeleyici önerilerde bulunan bu kitap özellikle iletişim bilimleri alanında çalışanlar için, eserin türüne atıfla nitelemek istiyorum ki oldukça "keyifli" bir kaynak olacaktır.

Yazı Teslim Kuralları

Gönderilen yazıların, başka bir yerde yayınlanmamış olması ya da yayın için değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazar(lar)ına aittir. Yayınlanmayan yazılar iade edilemez. Yayın için kabul edilen yazıların yayın hakkı, yayınlanan yazıların da her türlü telif hakkı dergiye aittir.

Makaleler 8000 kelimeyi geçmemelidir. 6000-7000 kelime bir makale (notlar ve referanslar dahil) iyi bir hedeftir. 2000-3000 kelime daha kısa yorum yazıları da kabul edilmektedir. Yazılar, varsa tablo, şekil ve illüstrasyonları da içeren dört eş nüsha olarak teslim edilmelidir. Yazının bir nüshası da diskette gönderilirse (Word for Macintosh ya da Windows), yazıyla ilgili işlemler daha hızlı yürütülebilir.

Yazarlar, gönderdikleri yazının eş bir nüshasını kendilerinde bulundurmalıdırlar. 100-150 kelime İngilizce ve Türkçe birer özet de yazılarla beraber gönderilmelidir. Yazılar, bir toplantıda tebliğ edilmiş ise, toplantının adı, tarihi ve yeri belirtilmelidir.

Yazıların ve özetlerin üzerinde, sadece yazının başlığı bulunmalıdır. Ayrı bir kapak sayfasında yazarlar, isimlerini, tam ve açık kurum posta adreslerini bildirmelidirler. Bu bilgiler, hakemlere gönderilmeyecektir.

Tüm metin, girintili (indent) paragraflar, notlar ve referanslar dahil, A4 boyutunda kağıda çift aralıklı olarak ve kağıdın sadece bir yüzüne yazılmalıdır. Başlıklar ve arabaşlıklar kısa ve belirgin olmalıdır. ABD, TRT gibi kısaltmalarda nokta kullanılmalıdır.

Dergiye gelen yazıların yayınlanması hakemlerden alınacak değerlendirmelere bağlıdır. Dergiye ulaşan yazılar en kısa süre içinde hakemlere gönderilir.

Hakem değerlendirmelerinin normal şartlarda 2-3 ay sürmesi beklenmemelidir. Yazarlardan, hakemlerin görüşleri uyarınca yazılarını geliştirmeleri veya gözden geçirmeleri istenebilir. Yayın konusunda son karar Yayın Kurulu'na aittir. Yazıların kabul edilip edilmediğine dair bir mektup, hakem raporlarının fotokopileriyle birlikte, yazarlara gönderilir.

Yazıların gönderileceği adres

Kültür ve İletişim
Ankara Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Cebeci 06590 Ankara